

MINISTERSTWO RODZINY I POLITYKI SPOŁECZNEJ

DEPARTAMENT POLITYKI RODZINNEJ

ul. Nowogrodzka 1/3/5, 00-513 Warszawa, tel. +48 22 461 15 70, fax +48 22 461 15 71
www.gov.pl/web/rodzina; e-mail: info@mrpips.gov.pl

DSR-IV.810.290.2021.GJ

Warszawa, 14 października 2021 r.

Kierownicy i Dyrektorzy Ośrodków Pomocy Społecznej wg rozdzielnika

Zgodnie z art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach (Dz. U. z 2018 r., poz. 870), w sprawie zainicjowania zmian w przepisach dotyczących ustalania prawa do świadczenia pielęgnacyjnego, uprzejmie informuję;

Ad 1 - art. 17 ust. 5 pkt 1 lit. a ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych.

Obowiązujące od ponad 17 lat ww. przepisy nie przewidują możliwości rezygnacji z przyznanego świadczenia w postaci emerytury, renty z tytułu niezdolności do pracy, renty rodzinnej, świadczenia przedemerytalnego (zawieszenie/wstrzymanie wypłaty ww. świadczeń na wniosek strony, nie oznacza, że rencista bądź emeryt staje się osobą, która nie ma ustalonego prawa do tych świadczeń).

Istotne jest, że ww. w. negatywna przesłanka z art. 17 ust. 5 pkt 1 lit. a ustawy, od dnia 9 stycznia 2020 r. nie dotyczy natomiast renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy na mocy wyroku Trybunał Konstytucyjnego z dnia 26 czerwca 2019 r. o sygn. SK 2/17. Powyższe jest obowiązującym stanem prawnym, a nie wiążącym rozstrzygnięciem indywidualnej sprawy, czy orzecznictwem sądowno-administracyjnym wydawanym w indywidualnych sprawach. Należy wskazać, że powyższego stanu prawnego, tj. jednoznacznego i obowiązującego od kilkunastu lat art. 17 ust. 5 pkt 1 lit. a ustawy o świadczeniach rodzinnych nie zmieniają orzeczenia sądów administracyjnych lub organów odwoławczych wydane w indywidualnej sprawie i tylko w tej sprawie wiążące, sprzecznie z obowiązującym ww. stanem prawnym.

Ad 2 – art. 17 ust. 1b ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych.

Przed wszystkim należy wskazać, że Trybunał Konstytucyjny, w wyroku z 21 października 2014 r. (sygn. K38/13), za niezgodny z Konstytucją RP uznał art. 17 ust. 1b ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2020 r., poz. 111 z późn. zm.) w zakresie, w jakim różnicuje prawo do świadczenia pielęgnacyjnego osób

niepodlega

POLSKA
STULECIE ODZYSKANIA
NIEPODLEGŁOŚCI

sprawujących opiekę nad osobą niepełnosprawną po ukończeniu przez nią wieku określonego w tym przepisie ze względu na moment powstania niepełnosprawności.

Zakwestionowany przez Trybunał Konstytucyjny art. 17 ust. 1b ustawy o świadczeniach rodzinnych wskazuje, że świadczenie pielęgnacyjne przysługuje, jeżeli niepełnosprawność osoby wymagającej opieki powstała nie później niż do ukończenia 18. roku życia bądź w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej, jednak nie później niż do ukończenia 25. roku życia. Należy jednak zauważyć, że Trybunał Konstytucyjny nie orzekł, że cały ww. przepis jest niekonstytucyjny.

W uzasadnieniu do ww. wyroku Trybunał Konstytucyjny jednoznacznie określił jaki jest jego skutek wejścia w życie:

„Skutkiem wejścia w życie niniejszego wyroku nie jest ani uchylene art. 17 ust. 1b ustawy o świadczeniach rodzinnych, ani uchylene decyzji przyznających świadczenia, ani wykreowanie „prawa” do żądania świadczenia dla opiekunów dorosłych osób niepełnosprawnych, jeżeli niepełnosprawność podopiecznych nie powstała w okresie dzieciństwa. Trybunał Konstytucyjny orzekł ostatecznie o niekonstytucyjności jedynie części normy wynikającej z art. 17 ust. 1b ustawy o świadczeniach rodzinnych. Poprawienie stanu prawnego w tym zakresie należy wyłącznie do ustawodawcy, który – biorąc pod uwagę skutki społeczne rozstrzygnięć podejmowanych w badanej materii – powinien tego dokonać bez zbędnej zwłoki.”

Podsumowując, odnosząc się do zatem skutków ww. wyroku, należy podkreślić, że to sam Trybunał Konstytucyjny jednoznacznie je wskazał w uzasadnieniu do ww. wyroku:

- orzekł o częściowej niekonstytucyjności wprowadzenia do ustawy o świadczeniach rodzinnych kryterium wieku powstania niepełnosprawności, jako przesłanki uzależniającej uzyskanie świadczenia pielęgnacyjnego,

- wskazał, że wyrok nie oznacza usunięcia tego kryterium z ustawy,

- stwierdził, że wyrok nie stanowi również podstawy do uchylenia decyzji, które już przyznały prawo do świadczenia pielęgnacyjnego,

- wskazał, że wyrok nie kreuje także nowego prawa do żądania świadczenia przez opiekunów dorosłych osób niepełnosprawnych, jeżeli niepełnosprawność ich podopiecznych powstała już po okresie dzieciństwa.

Ponadto Trybunał Konstytucyjny jednoznacznie stwierdził w ww. wyroku, że cytując: *„wykonanie niniejszego wyroku Trybunału Konstytucyjnego wymaga podjęcia działań ustawodawczych, które doprowadzą do przywrócenia równego traktowania opiekunów dorosłych osób niepełnosprawnych. Trybunał nie przesądza, jaki model ustalenia świadczeń dla tych opiekunów należy przyjąć. Ustawodawca ma w tej kwestii pewien margines swobody. Powinien wszakże uwzględnić zarówno możliwości finansowania świadczeń z budżetu państwa, jak i uszanować poprawnie nabyte prawa osób, które korzystają obecnie ze świadczeń w zaufaniu do państwa”*.

Obowiązywanie przepisu art. 17 ust. 1b ustawy o świadczeniach rodzinnych, zgodnie z którym świadczenie pielęgnacyjne przysługuje, jeżeli niepełnosprawność osoby wymagającej opieki powstała nie później niż do ukończenia 18. roku życia (lub w trakcie nauki w szkole lub

w szkole wyższej, jednak nie później niż do ukończenia 25. roku życia), nie jest więc żadną interpretacją, stanowiskiem czy wykładnią ani wytyczną Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej tylko wynika wprost z ww. wyroku i uzasadnienia TK, powszechnie dostępnego od wielu lat m.in. na stronie internetowej TK.

W związku z powyższym, przytoczony wyżej art. 17 ust. 1b ustawy o świadczeniach rodzinnych, w świetle jednoznacznie wskazanych przez sam Trybunał Konstytucyjny, wymienionych wyżej skutków ww. wyroku, niezależnie od rozstrzygnięć organów odwoławczych, czy sądów administracyjnych (które są wiążące w danej indywidualnej sprawie w której zostały wydane), pozostaje obowiązującym przepisem prawa.

Komunikat w powyższej sprawie od ponad 6 lat zamieszczony jest na powszechnie dostępnej stronie internetowej MRiPS.

Jednocześnie należy wskazać, że realizacja postulatów osób niepełnosprawnych i ich opiekunów dotyczących m.in. zmian w warunkach przyznawania świadczeń opiekuńczych oraz realizacji wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 21 października 2014 r., sygn. akt K 38/13 jako głównego postulatu opiekunów dorosłych osób niepełnosprawnych jest kwestią niezwykle istotną.

Od realizacji ww. wyroku, w którym Trybunał Konstytucyjny zakwestionował przepis art. 17 ust. 1b ustawy o świadczeniach rodzinnych uzależniający prawo do świadczenia pielęgnacyjnego od daty powstania niepełnosprawności osoby wymagającej opieki, zależy kształt systemowego wsparcia opiekunów niesamodzielnych osób niepełnosprawnych, którzy zakończyli aktywność zawodową lub jej nie podjęli z powodu konieczności zapewnienia stałej opieki niepełnosprawnemu członkowi rodziny.

Należy przy tym zauważyć, że realizacja systemowego wsparcia dla opiekunów niesamodzielnych osób niepełnosprawnych wymaga zmian w systemie orzecznictwa o niepełnosprawności, w oparciu o który możliwe będzie wyodrębnienie spośród osób niepełnosprawnych - osób faktycznie niesamodzielnych, których funkcjonowanie bezwzględnie wymaga pomocy opiekuna uprawnionego do odpowiednich świadczeń opiekuńczych. Z uwagi na szczególnie skomplikowany charakter regulowanej materii dotyczącej praw osób niepełnosprawnych aktualnie trwają intensywne prace koncepcyjno-analityczne nad reformą systemu orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności, których celem jest opracowanie rozwiązań stanowiących podstawę utworzenia jednolitego systemu orzecznictwa dla wszystkich obywateli.

Strategicznym celem zmian w systemie orzecznictwa o niepełnosprawności jest poprawa funkcjonalności dotychczas działających w tym obszarze systemów. Utworzenie nowego systemu orzecznictwa o niepełnosprawności według nowych zasad wymaga przeprowadzenia gruntownych zmian, konsolidujących dotychczas funkcjonujące systemy orzecznicze, co jest działaniem szczególnie skomplikowanym, gdyż dotyczy grupy obywateli potrzebujących ze strony państwa szczególnej ochrony.

Opracowanie i podjęcie skutecznej polityki we wskazanym zakresie, która będzie sprzyjać osobom niepełnosprawnym poprzez opracowanie stabilnych rozwiązań wymaga,

niepodległa

POLSKA
STULECIE ODZYSKANIA
NIEPODLEGŁOŚCI

poddania tych rozwiązań konsultacjom społecznym gwarantującym, że przyjęte rozwiązania spotkają się z powszechną akceptacją, w szczególności podmiotów, których będą dotyczyły.

W związku z powyższym, ewentualne wprowadzenie zmian zgłaszanych przez środowiska osób niepełnosprawnych w warunkach przyznawania świadczeń opiekuńczych, oraz realizacja ww. wyroku Trybunału Konstytucyjnego uzależnione jest od zakończenia prac nad ww. reformą orzecznictwa o niepełnosprawności.

Dorota Gierej
Zastępca Dyrektora
Departamentu Polityki Rodzinnej

*/-podpisano bezpiecznym podpisem elektronicznym
weryfikowanym przy pomocy ważnego
klasyfikowanego certyfikatu/*

niepodległa

POLSKA
STULECIE ODZYSKANIA
NIEPODLEGŁOŚCI